

АНАЛІЗ ЧАСТОТИ УРАЖЕННЯ ПОСТІЙНИХ ЗУБІВ КАРІОЗНИМ ПРОЦЕСОМ СЕРЕД ІНШИХ СТОМАТОЛОГІЧНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ

О.В. Митченко, М.П. Митченко, І.І. Абрамчук

Вищий державний навчальний заклад України «Буковинський державний медичний університет», м. Чернівці, Україна

Ключові слова: карієс, пульпіт, періодонтит, видалення зубів.

Буковинський медичний вісник. Т.22, № 4 (88). С. 92-97.

DOI:

10.24061/2413-0737.XXII.4.88.2018.92

E-mail: rvanna.drozda@gmail.com

Резюме. У статті наведені результати аналізу показників стоматологічного лікування у пацієнтів Міської консультативної стоматологічної поліклініки (МКСП) м. Чернівці впродовж 2013–2017 рр. Наведені дані засвідчують достовірні зміни щодо каріозних уражень кожного року. Відзначається щорічне зростання показника видалень зубів серед працездатних мешканців м. Чернівці, ускладнення карієсу, зростання показників захворюваності на пульпіт та періодонтит і недостатньої організації профілактики.

Мета роботи — проаналізувати стан терапевтичного лікування в структурі стоматологічної допомоги в обстеженого населення Чернівецької області на основі даних МКСП м. Чернівці впродовж 2013–2017 років.

Матеріал і методи. Проведено аналіз листків щоденного обліку роботи лікаря-стоматолога (Ф № 037/о) та щоденників обліку роботи лікаря-стоматолога (Ф № 039–2/о) лікарів МКСП м. Чернівці протягом 2013–2017 років.

Статистична обробка даних та графічний аналіз проведені за допомогою комп'ютерної програми Microsoft Excel.

Результати. За даними наших спостережень, поширеність захворювання зубів і ротової порожнини серед обстеженої групи населення Чернівецької області протягом 2013–2017 рр. сягає подекуди 95%.

Висновки. Таким чином, на сьогоднішній день чітко встановлено тенденцію зростання показника поширеності карієсу серед населення Чернівецького регіону. Зокрема, нами виявлено тенденцію зростання втрати зубів у зв'язку з ускладненнями каріозного процесу. Це все вказує на необхідність вивчення та впровадження рекомендацій щодо раціонального та ефективного лікування каріозних уражень серед населення Чернівецького регіону, а також надання аргументованого обґрунтування вибору сучасного стоматологічного пломбувального матеріалу при лікуванні з урахуванням особливостей перебігу каріозного процесу. Основною причиною цього, на нашу думку, є відсутність мотивації населення до збереження стоматологічного здоров'я, а також проблема адекватного та раціонального підходу до лікування та профілактики каріозних уражень.

Ключевые слова:

кариес, пульпит, периодонтит, удаление зубов.

Буковинский медицинский вестник. Т.22, № 4 (88). С. 92-97.

АНАЛИЗ ЧАСТОТЫ ПОРАЖЕНИЯ ПОСТОЯННЫХ ЗУБОВ КАРИОЗНЫМ ПРОЦЕССОМ СРЕДИ ДРУГИХ СТОМАТОЛОГИЧЕСКИХ ЗАБОЛЕВАНИЙ

А.В. Митченко, М.П. Митченко, И.И. Абрамчук

Резюме. В статье приведены результаты анализа показателей стоматологического лечения у пациентов Городской консультативной стоматологической поликлиники (ГКСП) г. Черновцы в течение 2013–2017 гг. Приведенные данные свидетельствуют о достоверных изменениях по поводу каріозных поражений каждый год. Отмечается ежегод-

ный рост показателя удаления зубов среди трудоспособных жителей г. Черновцы, осложнения кариеса, рост показателей заболеваемости на пульпит, периодонтит и недостаточной организации профилактики. **Цель работы** — проанализировать состояние терапевтического лечения в структуре стоматологической помощи обследованного населения Черновицкой области на основе данных ГКСП г. Черновцы в течение 2013–2017 годов.

Материал и методы. Проведен анализ листов ежедневного учета работы врача-стоматолога (Ф № 037/у) и дневников учета работы врача-стоматолога (Ф № 039–2/у) врачей ГКСП г. Черновцы в течение 2013–2017 годов.

Статистическая обработка данных и графический анализ проведены с помощью компьютерной программы Microsoft Excel.

Результаты. По данным наших наблюдений распространенность заболевания зубов и полости рта среди обследованной группы населения Черновицкой области в течение 2013–2017 гг. достигает иногда 95%.

Выводы. Таким образом, на сегодняшний день четко установлена тенденция роста показателя распространенности кариеса среди населения Черновицкого региона. В частности, нами выявлена тенденция роста потери зубов в связи с осложнениями кариозного процесса. Это все указывает на необходимость изучения и внедрения рекомендаций по рациональному и эффективному лечению кариозных поражений среди населения Черновицкого региона, а также предоставление аргументированного обоснования выбора современного стоматологического пломбировочного материала при лечении с учетом особенностей течения кариозного процесса. Основной причиной этого, по нашему мнению, является отсутствие мотивации населения к сохранению стоматологического здоровья, а также проблема адекватного и рационального подхода к лечению и профилактике кариозных поражений.

Keywords: caries, pulpitis, periodontitis, tooth extraction.

Bukovinian Medical Herald. V.22, № 4 (88). P. 92-97.

ANALYSIS OF THE PERMANENT TEETH LESIONS UPON CARIOUS PROCESS IN OTHER DENTAL DISEASES

O.V. Mitchenok, M.P. Mitchenok, I.I. Abramchuk

Abstract. The article presents the results of the analysis of dental treatment indices in patients of the City Advisory Dental Clinic (CADC) in Chernivtsi during 2013–2017. The given data testify to the significant changes upon caries lesions within each passing year. The annual increase in the rate of tooth extraction among able-bodied residents of Chernivtsi, complications of caries, an increase in the incidence of pulpitis, periodontitis and insufficient organization of prevention is observed.

The purpose of the work is to analyze the state of therapeutic treatment in the structure of dental care in the surveyed population of the Chernivtsi oblast on the basis of the CADC data in Chernivtsi for the period of 2013–2017.

Material and methods. The analysis of the daily records of the work of the doctor-dentist (Ф № 037/о) and the dentist's diary (F № 039–2/о) of CADC staff work in Chernivtsi during the years 2013–2017 was carried out. Statistical data processing and graphical analysis were performed using the Microsoft Excel computer program.

Results. According to our observations, the prevalence of the disease of dental and oral cavity among surveyed population groups in Chernivtsi oblast over the years of 2013–2017 is about 95%.

Conclusions. Thus, for today, the tendency of growth rate of caries prevalence

Оригінальні дослідження

among the population of Chernivtsi region has been clearly established. In particular, we have found a tendency to increase loss of teeth due to complications of caries process. All this indicates the need to study and implement recommendations for the rational and effective treatment of carious lesions among the population of the Chernivtsi region, as well as to provide reasoned justification for the choice of modern dental filling material during treatment, taking into account peculiarities of the progress of carious process. In our opinion, the main reason for this is the lack of motivation of the population to maintain dental health, as well as the problem of adequate and rational treatment and prevention of carious lesions.

Вступ. Нині стоматологічна допомога в Україні, як і вся система охорони здоров'я, перебуває в стані реформування, і не тільки організаційного, а й економічного. Економічна ситуація в країні, в охороні здоров'я і зокрема в наданні стоматологічних послуг упевнено формується в напрямку ринкових відносин.

Великою перевагою профілактики стоматологічних захворювань є її відносно незначна, порівняно з лікуванням, вартість. Відсутність стабільної економічної політики щодо фінансування гарантованого обсягу допомоги стоматологічним хворим за рахунок держави, розширення спектра неформальних платних стоматологічних послуг на тлі зростаючої стратифікації населення безумовно утруднюють підготовку та реалізацію державних програм профілактики стоматологічних хвороб. Тому саме зараз необхідним є формування стратегії профілактики основних стоматологічних захворювань з урахуванням соціально-економічного стану галузі, що надає стоматологічні послуги та їхнього споживача — населення.

Особливістю сучасних вимог суспільства до надання стоматологічних послуг може стати така ознака, як індивідуальність, яка залежить від стану стоматологічного здоров'я з урахуванням регіонарних екологічних, економічних та соціальних особливостей населення.

Важливою проблемою здоров'я населення в стоматологічній практиці є захворюваність твердих тканин зубів із подальшим прогресуванням ускладненого карієсу. За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, каріозне ураження зубів може розглядатися як найбільш поширене стоматологічне захворювання як в Україні, так і у світі вцілому. Ускладнення карієсу нерідко призводить до втрати зубів, що є причиною тимчасової втрати загальної працездатності людей молодого та зрілого віку [1]. Карієс розвивається у значній кількості людей і трапляється у 91–95% пацієнтів. Серед дорослого населення віком понад 35 років проблеми, пов'язані з хворобами зубів і порожнини рота, посідають перше місце. Численні дослідження показали, що розвиток і перебіг карієсу може проявлятися в системних захворюваннях опорно-рухового апарату, інфекційних ураженнях серця, а також інших захворюваннях внутрішніх органів [2].

Ураження твердих тканин коронкової частини зубів каріозним процесом є найпоширенішою причиною по-

рушення цілісності зубо-щелепної системи. Наявність таких дефектів зубів зумовлює певні зміни в ротовій порожнині як функціонального, так і морфологічного характеру [3]. Найважливішою задачею практичної стоматології є лікування карієсу зубів з ураженням глибоких шарів дентину, початкового пульпіту [4, 5, 6]. Разом з тим, результати численних досліджень демонструють, що, незважаючи на застосування сучасних матеріалів, при лікуванні карієсу зубів частіше доводиться проводити повторну терапію, зумовлену рецидивом його перебігу [7, 8, 9, 10].

Стабільна тенденція погіршення стоматологічного статусу населення нашої держави вказує на потребу дослідження каріозного стану на окремих територіальних регіонах з метою визначення та розробки раціонального лікування каріозних порожнин при виборі найоптимальнішого сучасного стоматологічного пломбувального матеріалу для подальшого запобігання ускладненням карієсу з урахуванням його в окремо взятому регіоні (у нашому дослідженні — Чернівецький регіон).

Мета дослідження. Проаналізувати стан терапевтичного лікування в структурі стоматологічної допомоги обстеженого населення Чернівецької області на основі даних МКСП м. Чернівці впродовж 2013–2017 років.

Матеріал і методи. Проведено аналіз листків щоденного обліку роботи лікаря-стоматолога (Ф № 037/о) та щоденників обліку роботи лікаря-стоматолога (Ф № 039–2/о), лікарів МКСП м. Чернівці протягом 2013–2017 років.

Статистична обробка даних та графічний аналіз проведені за допомогою комп'ютерної програми Microsoft Excel.

Результати дослідження та їх обговорення. За даними наших спостережень, поширеність захворювання зубів і ротової порожнини серед обстеженої групи населення Чернівецької області протягом 2013–2017 років сягає подекуди 95%.

Проаналізувавши стоматологічну захворюваність серед обстеженого населення, яке зверталось за стоматологічною допомогою в МКСП м.Чернівці протягом 2013–2017 років, виявлено тенденцію частішого звернення жіночого населення, ніж чоловічого. При цьому інтенсивність звернень суттєвим чином зале-

жить від віку.

Серед населення найчастіше звертаються по стоматологічну допомогу міські жителі, ніж сільські. Можливо, це зумовлено більшою мотивацією до збереження стоматологічного здоров'я у міського населення.

З проведеного аналізу можна зробити наступні

висновки: серед усіх причин звернень до стоматологічної установи протягом 2013–2017 років 51% припадає на карієс зубів, 28% — профілактичні огляди, 12% — пульпіт, 6% — періодонтит, 3% — захворювання тканин пародонта.

Графічно це можна представити так:

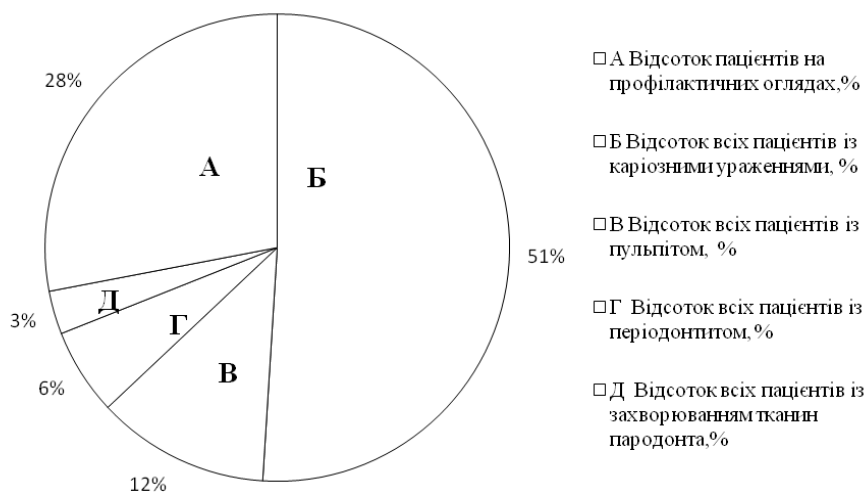

Рис. Основні причини звернень до стоматологічних установ (2013-2017рр.)

При аналізі даних рисунка чітко спостерігається тенденція переважання причин звернення на лікування з приводу карієсу (51%) та 18% становлять ускладнення каріозного процесу (пульпіт, періодонтит).

Також, на нашу думку, є важливим представити дані основних причин видалення зубів за 2013–2017 роки. Результати основних причин подано у таблиці.

Таблиця
Статистичний аналіз основних причин видалення зубів у населення Чернівецької області, які звертались у Міську консультативну стоматологічну поліклініку м.Чернівці впродовж 2013-2017 рр.

Роки	Всього видалено зубів	Постійних зубів у дорослих, видалених з приводу		Відсоток постійних зубів у дорослих, видалених з приводу		Кількість тимчасових зубів у дітей, видалених з приводу		Відсоток постійних та тимчасових зубів у дітей, видалених з приводу	
		Ускладненого карієсу	Періодонтиту	Ускладненого карієсу, %	Періодонтиту, %	Ускладненого карієсу	Фізіологічної зміни зубів та за ортодонтичними показаннями	Ускладненого карієсу, %	Фізіологічної зміни зубів та за ортодонтичними показаннями, %
2013	165733	96015	27816	57,934	16,784	14668	27237	8,85	16,434
2014	169826	98901	29764	58,237	17,526	14534	26627	8,558	15,679
2015	176293	102080	29386	57,904	16,669	14925	29901	8,466	16,961
2016	179186	101149	33279	56,449	18,572	12840	31918	7,166	17,813
2017	181253	102412	32915	56,502	18,16	13068	32858	7,21	18,128
Всього	872291	500557	153160	57,384	17,558	70035	148541	8,029	17,029

Оригінальні дослідження

З проведеного аналізу, представленого в таблиці, можна виділити наступні дані: з приводу ускладненого карієсу було видалено у дорослих 57% зубів, що майже у 3 рази більше, ніж з приводу захворювань тканин пародонта — 18%.

Висновок. Таким чином, на сьогоднішній день чітко встановлено тенденцію зростання показника поширеності карієсу серед населення Чернівецького регіону. Зокрема, нами виявлено тенденцію зростання втрати зубів у зв'язку з ускладненнями каріозного процесу. Це все вказує на необхідність вивчення та впровадження рекомендацій щодо раціонального та ефективного лікування каріозних уражень серед населення Чернівецького регіону, а також надання аргументованого обґрунтування вибору сучасного стоматологічного пломбувального матеріалу при лікуванні з урахуванням особливостей перебігу каріозного процесу. Основною причиною цього, на нашу думку, є відсутність мотивації населення до збереження стоматологічного здоров'я, а також проблема адекватного та раціонального підходу до лікування та профілактики каріозних уражень.

Перспективи подальших досліджень. Обґрунтувати вибір сучасного фотокомпозитного пломбувального матеріалу при лікуванні каріозних порожнин у населення Чернівецького регіону. Оцінити стан і якість проведеного лікування та профілактичних дій у найближчі та віддалені терміни після пломбування каріозних порожнин з метою виявлення основних недоліків лікування. Запропонувати методи їх усунення, що, у свою чергу, дозволить покращити якість стоматологічної допомоги населенню та сприятиме зниженню зростання тенденції видалень зубів з приводу захворювань на карієс та його ускладнення в наступні роки серед населення Чернівецького регіону.

Список літератури

1. Рожко ММ, Неспрядько ВП. Ортопедична стоматологія: підручник. Київ: Книга плюс; 2003. 552 с.
2. Шмидседер Дж. Атлас по стоматології. Эстетическая стоматология. 2-е изд. Москва: МЕДпресс-информ; 2007. 320 с.
3. Бандрівський ЮЛ, Виноградова ОМ, Бандрівська ОО. Комбінована індексна оцінка гігієни порожнини рота у хворих на генералізований пародонтит із різною групою належності крові. Клінічна та експериментальна патологія. 2016;15 (3):12–5.
4. Биденко НВ. Стеклоиономерные материалы и их применение в стоматологии. Киев: Книга Плюс; 1999. 120 с.
5. Боровский ЕВ. Карієс зубів: препарирование и пломбирование. Москва: Стоматология; 2001. 144 с.

Відомості про авторів:

Митченко О. В. — кандидат медичних наук, доцент кафедри терапевтичної стоматології ВДНЗ України «Буковинський державний медичний університет», м. Чернівці, Україна.

Митченко М. П. — кандидат медичних наук, асистент кафедри стоматології дитячого віку ВДНЗ України «Буковинський державний медичний університет», м. Чернівці, Україна.

Абрамчук І. І. — асистент кафедри терапевтичної стоматології ВДНЗ України «Буковинський державний медичний університет», м. Чернівці, Україна.

Сведения об авторах:

Митченко А. В. — кандидат медицинских наук, доцент кафедры терапевтической стоматологии ВГУЗ Украины

6. Боровский ЕВ. Клинико-морфологическая характеристика кариеса эмали. Клиническая стоматология. 2005;4:65–9.
7. Максимовский ЮМ, Максимовская ЛН, Орехова ЛЮ. Терапевтическая стоматология: учебник. Москва: Медицина; 2002. 640 с.
8. Недосеко ВБ, Седельников СА, Питаева АН, Горбунова ИЛ. Оптимизация процесса профилактики кариеса зубов. Институт стоматологии. 2003;1:38–41.
9. Иорданишвили АК, Ковалевский А. М. Эндодонтия плюс. Санкт-Петербург: Нормед-издат; 2001. 184 с.
10. Ковальов СВ, Марченко СВ, Шундрик МА. Обстеження хворого та діагностика одонтопатології в клініці терапевтичної стоматології: навч.-метод. посіб. Полтава; 2005. 124 с.

References

1. Rozhko MM, Nespriadko VP. Ortopedychna stomatolohiia [Orthopedic dentistry]: pidruchnyk. Kiev: Knyha plus; 2003. 552 s. (in Ukrainian).
2. Shmidseder Dzh. Atlas po stomatologii. Esteticheskaya stomatologiya [Atlas of dentistry. Aesthetic dentistry]. 2-e izd. Moskov: MEDpress-inform; 2007. 320 s. (in Russian).
3. Bandrivskiy YuL, Vynogradova OM, Bandrivska OO. Kombinovana indeksna otsinka hihiieny porozhnyy rota u khvorykh na heneralizovanyi parodontyt iz riznoiu hrupovoiu nalezhnistiu krvi [Combined indexed assessment of oral hygiene in patients with generalized periodontitis with different blood group affiliation]. Clinical & experimental pathology. 2016;15 (3):12–5. (in Ukrainian).
4. Bidenko NV. Stekloionomernye materialy i ikh primeneniye v stomatologii [Glass ionomer materials and their application in dentistry]. Kiev: Kniga Plyus; 1999. 120 s. (in Russian).
5. Borovskiy EV. Karies zubov: preparirovaniye i plombirovaniye [Dental caries: dissection and filling]. Moskov: Stomatologiya; 2001. 144 s. (in Russian).
6. Borovskiy EV. Kliniko-morfologicheskaya kharakteristika kariesa emali [Clinical and morphological characteristics of enamel caries]. Klinicheskaya stomatologiya. 2005;4:65–9. (in Russian).
7. Maksimovskiy YuM, Maksimovskaya LN, Orekhova LYu. Terapevticheskaya stomatologiya [Therapeutic dentistry]: uchebnik. Moskov: Meditsina; 2002. 640 p. (in Russian).
8. Nedoseko VB, Sedel'nikov SA, Pitaeva AN, Gorbunova IL. Optimizatsiya protsessa profilaktiki kariesa zubov [Optimization of the process of dental caries prevention]. Institut stomatologii. 2003;1:38–41. (in Russian).
9. Iordanishvili AK, Kovalevskiy A. M. Endodontiya plyus [Endodontics plus]. Sankt-Peterburg: Normed-izdat; 2001. 184 p. (in Russian).
10. Kovalov YeV, Marchenko YeV, Shundryk MA. Obstezhennia khvoroho ta diahnozyka odontopatolohii v klinitsi terapevtichnoi stomatolohii [Patient examination and diagnosis of odontopathology in the clinic of therapeutic dentistry]: navch.-metod. posib. Poltava; 2005. 124 p. (in Ukrainian).

«Буковинский государственный медицинский университет», г. Черновцы, Украина.

Митченко М. П. — кандидат медицинских наук, ассистент кафедры стоматологии детского возраста ВГУЗ Украины «Буковинский государственный медицинский университет», г. Черновцы, Украина.

Абрамчук И. И. — ассистент кафедры терапевтической стоматологии ВГУЗ Украины «Буковинский государственный медицинский университет», г. Черновцы, Украина.

Information about the authors:

Mitchenok O. V. — Candidate of Medical Sciences, associate professor of the Department of Therapeutic Dentistry of HSEI of Ukraine «Bukovinian State Medical University», Chernivtsi, Ukraine.

Mitchenok M. P. — Candidate of Medical Sciences, assistant professor of the Pediatric Dentistry Department of HSEI of Ukraine «Bukovinian State Medical University», Chernivtsi, Ukraine.

Abramchuk I. I. — Assistant Professor of the Department of Therapeutic Dentistry of HSEI of Ukraine «Bukovinian State Medical University», Chernivtsi, Ukraine.

Надійшла до редакції 14.08.2018

Рецензент — проф. д.мед.н. Годованець О.І.

© О.В. Митченко, М.П. Митченко, І.І. Абрамчук, 2018
